

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

लोकनीति

१. पण्डितकण्डो

१. लोकनीतिं पवक्खामि,
नानासत्थसमुद्धटं ।
मागधेनेव सङ्खेपं,
वन्दित्वा रतनत्थयं ॥
२. नीतिलोके पुरिसस्स सारो,
माता पिता आचरियोच मित्तो ।
तस्मा हि नीतिं पुरिसो विजञ्जा,
जाणी महा होति बहुस्सुतोच ॥
३. अलसस्स कुतो सिप्पं,
असिप्पस्स कुतो धनं ।
अधनस्स कुतो मित्तं,
अमित्तस्स कुतो सुखं ।
असुखस्स कुतो पुज्जं,
अपुज्जस्स कुतो वरं ॥
४. सिप्पा समं धनं नत्थि,
सिप्पं चोरा नगण्हरे ।
इध लोके सिप्पं मित्तं,
परलोके सुखावहं ॥
५. अप्पकं नातिमज्जेय्य,
चित्ते सुतं निधापये ।
वम्मिकोदकबिन्दूव,
चिरेन परिपूरति ॥
६. खुद्दोति नातिमज्जेय्य,
विज्जं वा सिप्पमेव वा ।
एकम्पि परियोदातं,

जीवितकप्पकारणं ॥

७. सेले सेले न माणिकं,
गजे गजे न मुत्तिकं ।
वने वने न चन्दनं,
ठाने ठाने न पण्डितं ॥
८. पण्डितो सुतसम्पन्नो,
यत्थ अत्थीति चे सुतो ।
महुस्साहेन तं ठानं,
गन्तब्बं सुतोसिना ॥
९. सिने सिप्पं सिने धनं,
सिने पब्बतमारुहं ।
सिने कामस्स कोधस्स,
इमे पञ्च सिने सिने ॥
१०. सुति सम्मुति सङ्ख्याच,
योगा नीति विसेसका ।
गन्धब्बा गणिका चेव,
धनु बेदा च पूरणा ॥
११. तिकिच्छा इतिहासा च,
जोति माया च छन्दति ।
केतु मन्ता च सदा च,
सिप्पाट्टारसका इमे ॥
१२. अपुट्टो पण्डितो भेरी,
पज्जुन्नो मे होति पुच्छितो ।
बालो पुट्टो अपुट्टोपि,
बहुम्पि भणते सदा ॥
१३. पोत्थकेसु च यं सिप्पं,
परहत्थेसु यं धनं ।
यथाकिच्चे समुप्पन्ने,
न तं सिप्पं न तं धनं ॥

१४. जलप्पमाणं कुमुदनालं,
कुलप्पमाणं विनयो पमाणं ।
ब्यत्तिप्पमाणं कथीतवाक्यं,
पथविया पमाणं तिण मिलातं ॥

१५. अप्पस्सुतो सुतं अप्पं,
बहुं मज्जति मानवा ।
सिन्धूदकं अपस्सन्तो,
कूपे तोयं व मण्डुको ॥

१६. पथमं पराजये सिप्पं,
दुतियं पराजये धनं ।
ततियं पराजये धम्मं,
चतुत्थं किं करिस्सति ॥

१७. ब्यत्त पुत्र किमलसो,
अब्यत्तो भारहारको ।
ब्यत्तको पूजितो लोके,
ब्यत्त पुत्र दिने दिने ॥

१८. माता वेरी पिता सतु,
केन बाले न सिक्खिता ।
सभामज्झे न सोभन्ति,
हंसमज्झे बकोयथा ॥

१९. कण्टकं गिरि को तिक्खति,
को अज्जनं मिगक्खिकं ।
उप्पथं पल्लले को सुगन्धं,
कुल-पुत्त-रूपो को पवत्तति ।
सामं-भावो ॥

२०. न रसं अकोतम्बुलं,
अधनस्स, लङ्कतम्पि ।
अलोनकन्तु ब्यज्जनं,
ब्याकरणं असिप्पस्स ॥

२१. सुस्सुसा सुतसम्पन्नो,

सुतापज्जाय पवड्ढति ।
पज्जाय अत्थं जानाति,
जातो अत्थो सुखावहो ॥

२२. भोजनं मेथुनं निद्धा,
गोणे पोसेपि विज्जति ।
विज्जा विसोपोसस्स,
तं हीनो गोसमो भवे ॥

२३. नत्थि विज्जासमंमिच्च,
नच व्याधिसमो रिपु ।
नच अत्तसमं पेमं,
नच कम्मसमं बलं ॥

२४. हंसो मज्झे न काकानं,
सीहो गुन्नं न सोभते ।
गद्रभमज्झे तुरङ्गो,
बालमज्झे च पण्डितो ॥

२५. यावजीवमि चे बालो,
पण्डितं पयिरुपासति ।
न सो धम्मं विजानाति,
दब्बि सूपरसं यथा ॥

२६. मुहुत्तमपि चे विज्जू,
पण्डितं पयिरुपासति ।
खिप्पं धम्मं विजानाति,
जिक्का सूपरसं यथा ॥

२७. विना सत्थं न गच्छेय्य,
सूरो सङ्गामभूमियं ।
पण्डित्वाद्भू वाणिजो,
विदेसगमनो तथा ॥

२८. धननासं मनोतापं,
घरे दुच्चरितानि च ।
वञ्चनञ्च अवमानं,

पण्डितो न पकासये ॥

२९. पत्तानुरूपकं वाक्यं,
सभावरूपकं पियं ।
अत्तानुरूपकं कोधं,
यो जानाति स पण्डितो ॥

३०. अ-धनस्स रसं खादा,
अ-बलस्स हथा नरा ।
अ-पज्जस्स वाक्य-कथा,
उम्मत्तक-समा इमे ॥

३१. अनव्हायं गमयन्तो,
अ-पुच्छा बहु-भासको ।
अत्त-गुणं पकासेन्तो,
ति-विधं हीन-लक्खणं ॥

३२. अप्प-रूपो बहुं भासो,
अप्प-पज्जो पकासितो ।
अप्प-पूरो घटो खोभे,
अप्प-खीरा गावी चथे ॥

३३. मण्डूकेपि उक्रे सीहे,
काकगहे पिये पिये ।
अ-पण्डीपि पण्डी हुत्वा,
धीरा पुच्छे वये वये ॥

३४. मण्डूकेपि उक्रे सीहे,
सूकरेपि उहे दीपे ।
बिळारे सदिसे ब्यग्घे,
सब्ब धीरे सिप्प-समे ॥

३५. न तित्ति राजा धनम्हि,
पण्डितोपि सु-भासिते ।
चक्खुंपि पिय-दस्सने,
जले सागरो न तित्ति ॥

३६. रूप-योब्बन-सम्पन्ना,
 विसाथ-कुथ-सम्भवा ।
 विज्जा-हीना न सोभन्ति,
 निगन्धा इव किंसुका ॥

३७. हीने पुत्तो राजामच्चो,
 बाल-पुत्तो च पण्डितो ।
 अ-धनस्स धनं बहु,
 पुरिसानं न मज्जथ ॥

३८. यो सिप्प-लोभेन,
 बहुं गणहाति तं सिप्पं ।
 मूगोव सुपिनं पस्सं,
 कथेतुम्पि न उस्सहे ॥

३९. भिज्जेतुं कुम्भकारो,
 सोभेतुं कुम्भ घट्टति ।
 न खिपितुं अपायेसु,
 सिस्सानं वुट्ठि-कारणा ॥

४०. तग्गरज्ज पलासेन,
 यो नरो उपनय्हति ।
 पत्तापि सुरभि वायन्ति,
 एवं धीरूपसेवना ॥

पण्डितकण्डो निट्ठितो ।

सुजनकण्डो

४१. सब्बिरेव समासेथ,
 सब्भि कुब्बेथ सन्थवं ।
 सतं सद्धम्ममज्जाय,
 सेय्यो होति न पापियो ॥

४२. चज दुज्जन संसगं,
 भज साधु समागमं ।
 कर पुज्जमहोरत्तिं,

सर निच्चमनिच्चतं ॥

४३. यथा उदुम्बरपक्का,
बहिरत्तकमेवच ।
अन्तो किमीहि सम्पुण्णा,
एवं दुज्जनहदया ॥

४४. यथापि पनसापक्का,
बहि कण्डकमेव च ।
अन्तो अमतसम्पन्ना,
एवं सुजनहदया ॥

४५. सुखोपि चन्दनतरु न जहाति गन्धं,
नागो गतो नरमुखे न जहाति लीळं ।
यन्तागतो मधुरसं न जहाति उच्छु,
दुखोपि पण्डितजनो न जहाति धम्मं ॥

४६. सीहो नाम जिघच्छापि,
पण्णादीनि न खादति ।
सीहो नाम किसोचापि,
नागमंसं न खादति ॥

४७. कुल-जातो कुल-पुत्तो,
कुल-वंस-सुरक्खतो ।
अत्तना दुक्ख-पत्तोपि,
हीन-कम्मं न कारये ॥

४८. चन्दनं सीतलं लोके,
ततो चन्दं व सीतलं ।
चन्द-चन्दनसीतम्हा,
साधु वाक्यं सुभासितं ॥

४९. उदेय्य भाणु पच्छिमे,
मेरुराजा नमेय्यपि ।
सीतला नरकग्गिपि,
पब्बतगगे च उप्पलं ॥
विकसे न विपरीतं,

साधुवाय्यं कुदाचनं ॥

५०. सुखा रुक्खस्स छायाव,
ततो जाति माता पितु ।
ततो आचरियो रज्जो,
ततो बुद्धस्सनेकधा ॥

५१. भमरा पुप्फमिच्छन्ति,
गुणमिच्छन्ति सुजना ।
मक्खिका पूतिमिच्छन्ति,
दोसमिच्छन्ति दुज्जना ॥

५२. माताहीनस्स दुब्भासा,
पिताहीनस्स दुक्रिया ।
उभो माता पिता हीना,
दुब्भासाच दुकीरिया ॥

५३. माता सेट्ठस्स सुभासा,
पिता सेट्ठस्स सुक्रिया ।
उभो माता पिता सेट्ठा,
सुभासाच सुकीरिया ॥

५४. सङ्गामे सूर-मिच्छन्ति,
मन्तीसु अकूतूहलं ।
पियञ्च अन्नपानेसु,
अत्थे जाते च पण्डितं ॥

५५. सुनखो सुनखं दिस्वा,
दन्तं दस्सेति हिंसितुं ।
दुज्जनो सुजनं दिस्वा,
रोसयं हिंसमिच्छति ॥

५६. मा च वेगेन किच्चानि,
करोसि कारापेसि वा ।
सहसा कारितं कम्मं,
मन्दो पच्छानुत्पप्पति ॥

५७. कोधं विहित्वा न कदाचिनसोचे,
मक्खप्पहानं इसयो अवण्णयुं ।
सब्बेस फारुस-वचं खमेथ,
एतं खन्तिं उत्तममाहु सन्तो ॥

५८. दुक्खो निवासो सम्बाधे,
ठाने असुचिसङ्कते ।
ततो अरिम्हि अप्पिये,
ततोपि अकतञ्जुना ॥

५९. ओवादेय्यानुसासेय्य,
गापका च निवारये ।
सतज्झि सो पियो होति,
असतं होति अप्पियो ॥

६०. उत्तमत्तनिवातेन,
सूरं भेदेन निज्जये ।
नीचं अप्पक दानेन,
वीरियेन समं जये ॥

६१. न विसं विसमिच्चाहु,
धनं सङ्गस्स उच्चते ।
विसं एकं व हनति,
सब्बं सङ्गस्स सन्तकं ॥

६२. जवने भद्रं जानन्ति,
बलिद्वज्च वाहेना ।
दुहेन धेनुं जानन्ति,
भासमानेन पण्डितं ॥

६३. धनमप्पम्पि साधून्,
कूपे वारिव निस्सयो ।
बहुं अपि असाधून्,
नच वारीव अण्णवे ॥

६४. नज्जो पिवन्ति नो आपं,
रुक्खा खादन्ति नो फलं ।

वस्सन्ति क्वचि नो मेघा,
परत्थाय सतं धनं ॥

६५. अपत्थेय्यं न पत्थेय्य,
अ चिन्तेय्यं न चिन्तये ।
धम्ममेव सुचिन्तेय्य,
कालं मोघं न अच्चये ॥

६६. अचिन्तितम्पि भवति,
चिन्तितम्पि विनस्सति ।
न हि चिन्तामया भोगा,
इत्थिया पुरिसस्सवा ॥

६७. असन्तस्स पियो होति,
सन्ते न कुरुते पियं ।
असतं धम्मं रोचेति,
तं पराभवतो मुखं ॥

सुजनकण्डो निट्ठितो ।

४. बालदुज्जनकण्डो

६८. अतिप्पियो न कातब्बो,
खलो कोतूहलं करो ।
सिरसा वह्ममानोपि,
अट्ठूपूरो घटो यथा ॥

६९. सप्पो दुट्ठो खलो दुट्ठो,
सप्पो दुट्ठतरो खलो ।
मन्तोसधेहि सो सप्पो,
खलो केनुपसम्मति ॥

७०. यो बालो मज्जति बाल्यं,
पण्डितो वापि तेन सो ।
बालोव पण्डितमानी,
सो वे बालोति वुच्चति ॥

७१. मधुं व मज्जती बालो,
याव पापं न पच्यति ।
यदाच पच्यती पापं,
अथ दुक्खं निगच्छति ॥

७२. न साधु बलवा बालो,
सहसा विन्दते धनं ।
कायस्स भेदा दुप्पज्जो,
निरयं सोपपज्जति ॥

७३. घरे दुट्ठो च मूसीको च,
वने दुट्ठो च वानरो ।
सकुणे च दुट्ठो काको,
नरे दुट्ठोच ब्राह्मणो ॥

७४. दीघा जागरतो रत्ति,
दीघं सन्तस्स योजनं ।
दीघो बालान संसारो,
सद्धम्मं अ-विजानतं ॥

७५. तिल मत्तं परेसंव,
अप्प दोसज्ज पस्सति ।
नाळिकेरम्पि सदोसं,
खल-जातो न पस्सति ॥

७६. नत्तदोसं परे जज्जा,
जज्जा दोसं परस्सतु ।
गुह्ये कुम्भो अङ्गानि,
पर दोसज्ज लक्खये ॥

७७. पण्डितस्स पसंसाय,
दण्डो बालेन दीयते ।
पण्डितो पण्डितेनेव,
वण्णितोव सुवण्णितो ॥

७८. लुद्धं अत्थेन गण्हेय्य,
थद्धं अज्जलि कम्मुना ।

छन्दानुवत्तिया मूळ्हं,
यथाभूतेन पण्डितं ॥

बालदुज्जनकण्डो निट्ठितो ।

४. मित्तकण्डो

७९. हितकारो परो बन्धु,
बन्धूपि अहितो परो ।
अ हितो देहजो ब्याधि,
हितं अरज्जमोसधं ॥

८०. परोक्खे गुण-हन्तारं,
पच्चक्खे पियवादिनं ।
वज्जेय्य तादिसं मित्तं,
विसकुम्भे यथा मधुं ॥

८१. धनहीने चजे मित्तो,
पुत्तदारा सहोदरा ।
धनवन्तं व सेवन्ति,
धनं लोके महा सखा ॥

८२. जानेय्य पेसेन भच्चं,
बन्धुं वापि भयागते ।
अप्पकासु तथा मित्तं,
दारज्ज विभवक्खये ॥

८३. सो बन्धु यो हिते युत्तो,
पितरो होन्ति पोसको ।
तं मित्तं यत्थ विस्सासो,
सा भरिया च यस्स निब्बूति ॥

८४. न विस्ससे अ-विस्सत्तं,
मित्तज्वापि न विस्ससे ।
कदाचि कुपितो मित्तो,
सब्बं दोसं पकासये ॥

८५. सकिं दुट्ठञ्च यो मित्तं,
पुन सन्धितुमिच्छति ।
सो मच्चुं उपगण्हाति,
गब्भमस्सतरी यथा ॥

८६. वहे अ-मित्तं खन्धेन,
याव कालो अनागतो ।
तमेव आगते काले,
सेले भिन्दे घटं इव ॥

८७. इणसेसो अग्गिसेसो,
सतुसेसो तथेव च ।
पुनप्पुनं विवड्ढन्ति,
तस्मा सेसं न कारये ॥

८८. पदुमं व मुखं यस्स,
वाचा चन्दन सीतला ।
तादिसं नोपसेवेय्य,
हदयेतु हलाहलं ॥

८९. न सेवे फरुसं सामिं,
नच सेवेय्य मच्छरिं ।
ततो अपगगण्हं सामिं,
नेव निगगहितं ततो ॥

९०. सिङ्गी पज्जास हत्थेन,
वज्जे सतेन वाजिनं ।
हत्थिं दन्तिं सहस्सेन,
देस चागेन दुज्जनं ॥

९१. कुदेसञ्च कुमित्तञ्च,
कुकुलञ्च कुबन्धवं ।
कुदारञ्च कुदासञ्च,
दूरतो परिवज्जये ॥

९२. रोगातुरे च दुब्भिक्खे,
ब्यसने सत्तु विग्गहे ।

राजद्वारे सुसाने च,
ये तिष्ठन्ति सुमित्तका ॥

९३. सीतवाचो बहुमित्तो,
फरुसो अप्पमित्तको ।
उपमं एत्थ जातब्बा,
चन्द-सूरिय-राजूनं ॥

मित्तकण्डो निष्ठितो ।

५. इत्थिकण्डो

९४. कोकिलानं सद्धं रूपं,
नारीरूपं पतिब्बता ।
विज्जा रूपं अ-रूपानं,
खमा रूपं तपस्सिनं ॥
९५. इत्थीनञ्च धनं रूपं,
पुरिसानं विज्जा धनं ।
भिक्षून्ञ्च धनं सीलं,
राजानञ्च धनं बलं ॥
९६. तपस्सिनो किसानो सोभा,
थूला सोभा चतुप्पदा ।
पुरिसा विज्जवा सोभा,
इत्थी सोभास सामिका ॥
९७. पञ्च रत्या सुगन्धब्बा,
सत्त रत्या धनुग्गहा ।
एक मासा सुभरिया,
अट्ठ मासा सिस्सा मला ॥
९८. हिं रमति पड,
हड रमति पोक् ॥
थी रमति पु,
खु रमति धं ॥

१९. जिणमन्नं पसंसेय्य,
दारञ्च गतयोब्बनं ।
रणा पुनागता सूरं,
सस्सञ्च गेहमागतं ॥

१००. द्वत्ति-पतिका नारी च,
भिक्षु द्वत्ति-विहारिको ।
द्वत्ति-पास-मुत्तो पक्खी,
कत-माया बहूथरं ॥

१०१. दुज्जनं पहारादमे,
मित्तं दमे अ-भाणिका ।
इत्थिञ्च ब्यसना दमे,
रागिनं अप्प भोजना ॥

१०२. न रत्ति विना चन्दिमा,
वीचिं विना च अण्णवो ।
हंसं विना पोक्खरणी,
पतिं कञ्जाच सोभते ॥

१०३. पतिना जनितो भोगो,
इत्थियाव संगोप्पितो ।
पुरिसोव हि पधानो,
इत्थी सुत्तं व सूचिया ॥

१०४. सव्वानदी वङ्कनदी,
सव्वे कट्टमया वना ।
सव्वित्थियो करे पापं,
लभमाने निवातके ॥

१०५. विवादसीलिं उसूयभाणिनिं,
सम्पस्सतण्हिं बहुपाकभुत्तिनिं ।
अगगन्तभुत्तिं परगेहवासिनिं,
नारिं चजे पुत्तसतम्पि पूमा ॥

१०६. भुत्तेसु मण्डेसु जनीव कन्तिनी,
गुह्येच ठाने भगिनीव हिरिणी ।

कम्मेसु पत्तेसु करोति दासीव,
 भयेसु मन्ती सयनेसु रामये ।
 रूपीसु सिक्खी कुपनेसु खन्तिनी,
 सा नारी सेट्ठाति वदन्ति पण्डिता ।
 कायस्स भेदाच दिवेभवेय्य सा ॥

१०७.सामा मिगक्खी तनुमज्झगत्ता,
 सूरू सुकेसी समदन्तपन्ती ।
 गम्भीरनाभी युवती सुसीली,
 हीने कुले जातापि विवाह्या ॥

१०८.सरदंरतु-कालानं,
 भरियानं रूपवती ।
 जेट्ठो पधानं पुत्तानं,
 दिसानं उत्तरादिसा ॥

१०९.या इच्छे पुरिसो होतुं,
 जाति जाति पुनप्पुनं ।
 सामिकं अपचायेय्य,
 इन्दं पारिचारिका ॥

११०.यो इच्छे पुरिसो होतुं,
 जाति जाति पुनप्पुनं ।
 परदानं विवज्जेय्य,
 धोतपादोव कद्दमं ॥

१११. अतिक्कन्त वयो पोसो,
 आनेति तिम्वरुत्तनिं ।
 तस्सा इस्सा असद्धाति,
 तं पराभवतो मुखं ॥

इत्थिकण्डो निट्ठितो ।

६. राजकण्डो

११२.एकयामं सये राजा,
 द्वियामज्जेव पण्डितो ।

घरावासो तियामंव,
चतुयामं तु याचको ॥

११३. धनवा सुतवा राजा,
नदी वेज्जो चिमेपज्च ।
यत्थ देसे न विज्जन्ति,
न तत्थ दिवसं वसे ॥

११४. यस्मिं पदेसे न मानो,
न पेमं नच बन्धवा ।
नच विज्जागमो कोचि,
न तत्थ दिवसं वसे ॥

११५. अपुत्तकं घरं सुज्जं,
रट्ठं सुज्जं अराजकं ।
अ सिप्पस्स मुखं सुज्जं,
सब्ब सुज्जं दलिद्वका ॥

११६. धनमिच्छेय्य वाणिज्जो,
विज्जमिच्छे भजेसुतं ।
पुत्तमिच्छे तरुणित्थिं,
राजामच्चं वसं गमे ॥

११७. नट्ठोयति असन्तुट्ठो,
सन्तुट्ठो च महीपति ।
लज्जा च गणिका नट्ठा,
निल्लज्जा कुलधीतिका ॥

११८. पक्खीनं बलमाकासो,
मच्छानमुदकं बलं ।
दुब्बलस्स बलं राजा,
कुमारानं रुदं बलं ॥

११९. खमा जागरियुट्ठानं,
संविभागो दयिक्खणा ।
नायकस्स गुणा एते,
इच्छितब्बा सतं गुणा ॥

१२०.सकिं वदन्ति राजानो,
सकिं समणब्राह्मणा ।
सकिं सप्पुरिसा लोके,
एस धम्मो सनन्तनो ॥

१२१.अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असज्जतो पब्बजितो न साधु ।
राजा अनिसम्मकारी न साधु,
पण्डितो कोधनो तंपि न साधु ॥

१२२.बहवो यत्थ नेत्तारो,
सब्बे पण्डितमानिनो ।
सब्बे महत्तमिच्छन्ति,
तेसं कम्मं विनस्सति ॥

१२३.आयं खयं सयं जज्जा,
राजा सयं कताकतं ।
निग्गहे निग्गहेतब्बं,
पग्गहे पग्गहारहं ॥

१२४.पिट्ठितोक्कं निसेवेय्य,
कुच्छिनाव हुतासनं ।
सामिकं सब्बभागेन,
परलोकं अमोहवा ॥

१२५.अग्गि आपो इत्थिमूळ्हो,
सप्पो राज-कुलानिच ।
अपयन्तेन गन्तब्बा,
अच्चेक-पाणहारका ॥

१२६.पदुट्ठ-भरिय-संवासो,
पदुट्ठ चित्त दासको ।
स-सप्पे च घरे वासो,
मच्चु एव न संसयो ॥

१२७.मूळ्ह सिस्सो पदेसेन,
कुनारी भरणेन च ।

असता सम्पयोगेन,
पण्डितोप्पवसीदति ॥

१२८.माता पुत्तकरं पापं,
सिस्सपापं गुरुकता ।
राजा रट्टकरं पापं,
राजपापं पुरोहितो ॥

१२९.अकोधेन जिने कोधं,
असाधुं साधुना जिने ।
जिने मच्छरिं दानेन,
सच्चेनालीकवादिनं ।

१३०.अदन्तं दमनं दानं,
दानं सब्बत्थ साधकं ।
दानेन पिय वाचाय,
उन्नमन्ति नमन्ति च ।

१३१.दानं सिनेहभेसज्जं,
मच्छेरं दोसनोसधं ।
दानं यसस्सी भेसज्जं,
मच्छेरं कपणोसधं ॥

१३२.बहूनमप्पसारानं,
सामगिया जयं जये ।
तिणेहि वत्तते योत्तं,
तेन नागोपि बज्झते ॥

१३३.सहायो असमत्थोपि,
तेजसा किंकरिस्सति ।
निवाते जलितो अग्नि,
सयमे वूपसम्पति ॥

१३४.न रज्जा समकं भुज्जे,
कामभोगं कुदाचनं ।
आकप्पं रस भुत्तिवा,
माला गन्ध विलेपनं ।

वत्थं सब्बअलङ्कारं,
न रज्जा सदिसं करे ॥

१३५. न मे राजा सखा होति,
न राजा होति मेथुनो ।
एसो सामिको मय्हन्ति,
चित्ते निट्ठं सुथापये ॥

१३६. नातिदूरे भजे रज्जो,
नाच्चासन्नोपवातके ।
उजुके नातिनिन्ने च,
न भजे उच्चमासने ॥
छदोसे वज्जे सेवको,
तिट्ठे अग्गिंव संयतो ॥

१३७. गुणी सब्बज्जु तुल्योपि,
नसोभति अनिस्सयो ।
अनग्घमोपि मणिसेट्ठो,
हेमं निस्साय सोभति ॥

राजकण्डो निट्ठितो ।

७. पकिण्णककण्डो

१३८. इत्थिमिस्से कुतोसीलं,
मंसं भक्खे कुतोदया ।
सुरा पाने कुतोसच्चं,
महालोभे कुतोहिरी ।
महातन्दे कुतोसिप्पं,
महा कोधे कुतोधनं ॥

१३९. सुरा योगो विकालो च,
समज्ज चरणालसं ।
खिड्ढाधुत्तो पापमित्तो,
भोगनासमुखा इमे ॥

१४०. दिवा नादिक्खा वत्तब्बं,

रत्तो नावचनेन च ।
सञ्चरेय्य भया भीतो,
वने वनचरी यथा ॥

१४१.जीवन्तापि मतापञ्च,
ब्यासेन परिकित्तिता ।
दुक्खितो ब्याधितोमूळ्हो,
इणवा नित्यसेवको ॥

१४२.अनागतं भयं दिस्वा,
दूरतो परिवज्जये ।
आगतञ्च भयं दिस्वा,
अ भीतो होति पण्डितो ॥

१४३.निह्वालुको पमत्तोच,
सुखत्तो रोगवालसो ।
महिच्छो कम्मरामोच,
सत्ते ते सत्थवज्जिता ॥

१४४.दुग्गतं गच्छ हे लाभ,
लाभी लाभेन पूरति ।
थले पवस्स पज्जुन्न,
सिन्धु आपेन पूरति ।
नत्थिदं कम्मप्पधानकं ॥

१४५.न हि कोचि कते किच्चे,
कत्तारं समुपेक्खते ।
तस्मा सब्बानि किच्चानि,
साव सेसेन कारये ॥

१४६.तूलं सल्लहुकं लोके,
ततो चापल्ल-जातिको ।
ततो वुड्ढ मनोवादो,
पमत्तो बुद्धसासने ॥

१४७.प्रासाणछत्तं गरुकं,
ततो देवानचिक्खणं ।

ततो वुड्डानमोवादो,
ततो बुद्धस्स सासनं ॥

१४८.क्रायस्स दक्खिण हत्थो,
दोसो एत्थ कनिट्ठको ।
कण्ण घानान-मक्खीनं,
वामो तु पाद-पासको ॥

१४९.तम्बूलस्स मज्झ पत्ते,
कुवेरो रक्खती सदा ।
मूलम्हि रक्खति यक्खो,
अग्गम्हि कालकण्णिका ।
तानि भुज्जेय्य छिन्दित्वा,
सिरी एवं पवट्ठति ॥

१५०.सम्पुण्णरक्खो ब्रह्माव,
अच्चुरक्खो च बिस्सणो ।
तस्मा हि ते पूजयन्तु,
सदा मानेन्ति तं नरं ॥

१५१.गोणा हि सब्बगिहीनं,
पोसका भोगदायका ।
तस्मा हि माता पितूव,
मानये सक्करेय्य च ॥

१५२.येच खादन्ति गोमंसं,
मातु मंसंव खादरे ।
मतेसु तेसु गिज्झानं,
ददे सोते च वाहये ॥

१५३.गुरुसिद्धो सिप्पारम्भो,
रवि सोक्रा च मज्झिमो ।
न सिप्पो बुद्धचन्दरो,
सोरी अङ्गाच मरणं ॥

१५४.अट्ठमियं गुरुं हन्ति,
सिस्सं हन्ति चतुद्दसिं ।

सिष्णं हन्ति दस सिष्णं,
मातापिता च पुण्णमिं ॥

१५५.जाळिकं सत्त नभुज्जे,
न लाबुं नवमं तथा ।
द्वादस प्रिन्नं त्रिमिनं,
भुज्जे सिष्णं विनस्सति ॥

१५६.एकं चजे कुलअत्थं,
गामस्सत्थं कुवं चजे ।
गाम चजे जनपदत्थं,
अत्तत्थं पथविं चजे ॥

१५७.देसं ओस्सज्ज गच्छन्ति,
सीहो सप्पुरिसो गजो ।
तत्थेव निधनं यन्ति,
काको कापुरिसो मिगो ॥

१५८.यम्हि पदेसे न मानो,
न पेमं न च बन्धवा ।
न च विज्जागाहो कोचि,
न तत्थ वसनं करे ॥

१५९.चरत्येकेन पादेन,
तिट्ठत्येकेन पण्डितो ।
अ निसम्म परं ठानं,
न पुब्बमालयं जहे ॥

१६०.धन धज्ज पयोगेसु,
तथा विज्जागमेसु च ।
दूतेसु अपचारेसु,
चज्जा लज्जा तदा भवे ॥

१६१.द्वि गुणो थीनमाहारो,
बुद्धिचापि चतुगुणो ।
छगुणो होति वायामो,
कामोत्वद्दुग्गुणो भवे ॥

१६२.पब्बे पब्बे कमेनुच्छु,
विसेसरसवागतो ।
तथा सुमेत्तिको साधु,
विपरीतोव दुज्जनो ॥

१६३.कस्सको वाणिजो मच्चो,
समणो सुत सीलवा ।
तेसु विपुल जातेसु,
रट्ठम्पि विपुलं सिया ॥

१६४.असज्झाय मला मन्ता,
अनुड्डान मला घरा ।
मलं वण्णस्स कोसज्जं,
पमादो रक्खतो मलं ॥

१६५.हीनानं गच्छते वित्तं,
वीरानं सन्तकत्तनं ।
वदन्ति च हीना जना,
पुब्ब-कम्मप्पधानका ॥

१६६.न वदन्ति चेवंधीरा,
वायमिंसु सब्बकम्मे ।
न चे सिज्झति तं कम्मं,
अ-फलं एव को दोसो ॥

१६७.नीचं कुलं निपज्जं वा,
निरूपं निबलं समं ।
इमं कालं छुत्तकालं,
धनमेव विसेसकं ॥

पकिण्णककण्डो निट्ठितो ।

पण्डितो सुजनो कण्डो,
दुज्जनो मित्त-इत्थि च ।
राजा पकिण्णको चात्ति,
सत्त-कण्ड-विभूसितं ॥

विसुद्धा चार-थेरेन,
विसुद्धाराम-वासिना ।
सब्ब-कुलानमत्थाय,
विसोधितं पथक्खये ॥